

Fullmäktigeberedningarnas förfrågan till hälso- och sjukvårdsnämnden, Regionstyrelsen och regionala utvecklingsnämnden. Hälso- och sjukvårdsnämndens svar.

Fullmäktiges beredningar för folkhälsa och demokrati har under mandatperioden 2019 – 2022 arbetat med årliga tematiska uppdrag. För varje år har beredningarna lämnat en rapport i vilken de uppmärksammat förvaltningarna på olika viktiga förbättringsområden kopplat till de uppdrag de jobbat med. Förvaltningarna har årligen svarat på det som beredningarna lyfter i respektive rapport. Vid mandatperiodens slut önskar beredningarna en statusuppdatering på de områden som lyfts fram.

Verksamhetsår 2019 – utveckla och förbättra samverkan kring utskrivning från slutenvård och användandet av SIP

2019 års tema handlade för hälso- och sjukvårdsförvaltningens del om att beskriva vad som görs för att utveckla och förbättra samverkan kring utskrivning från slutenvård samt vad som görs och planeras för att samordnad individuell plan sk [SIP:ar](#) ska användas i högre utsträckning

En viktig fråga som lyftes fram var behovet av att viktig vårdinformation om patienten smidigt kan föras mellan huvudmännen. Ett system för informationsöverföring fanns på plats och beredningarna lyfte vikten av att Prator användes i utskrivningsprocessen kring varje patient. Den uppföljning som gjordes visade att systemet användes i hög utsträckning vid utskrivning. Nu ska ett nytt vårdinformationssystem införas och frågan har lyfts inom länssamverkan, att behov kan finnas av ytterligare samverkan inför införandet av PRATOR:s ersättare. En förstudie kommer att genomföras i samverkan mellan regionen och länets kommuner, där även behovet av sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation ska lyftas in.

Vikten av en trygg övergång för patienten kräver som beredningarna identifierat en god samverkan mellan huvudmännens verksamheter. Under 2021 har ett forskningssamarbete påbörjats, med utgångspunkt i tre fallstudier i de olika närsjukvårdsområdena. En av fallstudierna behandlar arbetet med mobila team och sker i Umeåområdet. Förslag finns på hur samägda team kan utvecklas utifrån väl definierade behov. En fallstudie jobbar med särskild inriktning på sjukstugorna i södra Lappland och samverkan med kommunerna. Den tredje tittar på näravårdsreformen och samverkan mellan regionen och kommunen i Skellefteåområdet. Målgruppen är i första hand personer med omfattande, komplexa behov och många vårdkontakter. En fortsättning av forskningssamarbetet planeras och tanken är också att de olika projekten är av betydelse för stärkt samverkan kring målgruppen i hela länet med syfte att sprida kunskap och erfarenheter mellan projekten samt till andra verksamheter i regionen och kommunerna.

HSF stab Västerbotten gemensam

2022-08-29

HSN 653:5-2022

Annelie Bygdén

På uppdrag av Länsamverkansgruppen togs under 2021 fram ett förslag på ett nytt arbetssätt att hantera betalningsansvar på, för i Västerbotten. Hösten 2022 beslutades också att införa det nya arbetssättet. Utifrån beslutet har tidigare politiska överenskommelse om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård reviderats.

Samråd vård och omsorg rekommenderade samtliga 16 huvudmän att anta den reviderade överenskommelsen mellan Region Västerbotten och kommunerna i Västerbottens län om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård, och att den skulle träda i kraft från och med 1 januari 2022.

Utifrån en gemensamt beslutad värdegrund för samverkan ska tillit, respekt och förtroende mellan huvudmännen som ska präglade samarbetet vid utskrivning från slutenvården. Patienterna ska uppleva delaktighet och en trygg, säker, samordnad och effektiv övergång från slutenvård till regionfinansierad öppen vård och kommunernas hälso- och sjukvård och socialtjänst.

Under 2022 implementeras det nya arbetssättet med att hantera betalningsansvar och fördröjd hemgång för utskrivningsklara patienter från sjukhus/sjukstuga i projektform. En projektgrupp med representanter från länets kommuner och Region Västerbotten arbetar under året för att skapa en entydig vägledning och stöd i arbetet som grund för en gemensam tolkning av länsöverenskommelser och länsrutiner. Gruppen ska också uppmärksamma och verka för att resurser i berörda verksamheter verkligen frigörs till arbete som ska vara värdeskapande för individer som behöver insatser från både regionen och kommunen. I det planerade arbetet ingår även att en partssammansatt grupp från alla 16 huvudmän tillsammans analyserar orsaker till fördröjd hemgång från slutna vård för utskrivningsklara patienter för att öka kunskapen och insikten om hur de båda processerna SVU och SIP fungerar i dagsläget, och därmed kunna bidra till att utveckla och förbättra samverkansprocesserna med målsättning om en trygg och säker hemgång för patient/brukare.

Under våren 2022 genomförde fasta vårdkontakter på hälsocentralerna patientintervjuer för att fånga patienternas upplevelse av delaktighet och trygghet i utskrivningsprocessen från sjukhus/sjukstuga. Samma intervjuer planeras genomföras under oktober 2022. Även medarbetarnas upplevelse av samverkan vid utskrivning inklusive SIP mättes också under våren och ska förhoppningsvis även göras under hösten.

Förbättringsarbete för nyckelpersoner som jobbar dagligen med samverkan vid utskrivning och samordnad individuell planering (SIP) från både regionen och kommunerna har skett under våren och fortsätter under hösten 2022 lokalt ute i länet i form av gemensamma workshops över huvudmannagränsen. Vikten vid alla workshops läggs på att öka medarbetarnas kunskap om SIP och att öka den enskildes och närståendes delaktighet och medskapande i sin egen vård och omsorg. Under hösten 2022 ska även länsrutinen för samverkan vid utskrivning reviderat utifrån det nya arbetssättet.

Länsamordningsgruppen identifierade redan 2019 att antalet SIP (Samordnad individuell plan) var lågt i förhållande till den uppskattade frekvensen. Huvudmännen i länsamordningsgruppen beslutade då om en rad insatser för att stärka kunskapen kring SIP

HSF stab Västerbotten gemensam

2022-08-29

HSN 653:5-2022

Annelie Bygdén

och för att stimulera arbetet med att genomföra dessa planer. Under 2019 och 2020 har en rad praktiska utbildningar i SIP givits för att kunna genomföra SIP via video i patientens hem. Trots detta kan vi inte se någon ökning av antalet genomförda SIP i den tillgängliga statistiken i Prator.

Både samverkan vid utskrivning (SVU) och samordnad individuell plan har en stor del i omställningen till Nära vård och ett mer personcentrerat förhållningssätt i vård och omsorg.

En gemensam framtidsbild för omställningen till Nära vård har tagits fram i samverkan mellan regionen och kommunerna, och är förankrad hos alla 16 huvudmän. En färdplan som ska visa strategier för att förverkliga framtidsbilden är framtagen i samverkan och planeras gå ut på remiss under hösten. Omställningen till Nära vård redovisas i separat kapitel.

Verksamhetsår 2020 – främja barn och ungas psykiska hälsa

För verksamhetsåret 2020 fick fullmäktiges beredningar i uppdrag att genom medborgardialog och i samverkan med kommuner och andra aktörer i samhället ta fram underlag om vad som kan göras för att främja barn och ungas psykiska hälsa.

De tre beredningarnas rapporter belyste psykisk hälsa och ohälsa hos barn och unga på en rad olika sätt. Det blev tydligt i redovisningen att uppdraget att främja och förebygga psykisk hälsa är ett gemensamt åtagande för många aktörer och ett mycket angeläget sådant. Mycket av det som togs upp kring främjande ligger under kommunernas ansvar och de delarna valde nämnden att inte beröra i sitt svar. Nedan redovisas nuvarande status på de insatser som nämnden redovisade i sitt svar på beredningarnas rapporter 2020 och nya insatser som kommit till efter det.

Samverkan och tidiga insatser

Den nya strukturen för samverkan mellan Region Västerbotten och länets 15 kommuner gäller sedan 1 september 2020. Länsamverkansgruppen (LSG) är det beslutande organet i vilket alla kommuner samt regionen är representerade. Ärenden till LSG bereds i två beredningar, beredning vuxna och äldre och beredning barn och unga.

Beredning barn och unga arbetar med utvecklingsfrågor kring målgruppen barn och unga, föreslår LSG insatsområden för prioritering och tillsätter arbetsgrupper som de anser vara relevanta för sitt uppdrag. Arbetsgrupperna har ett uppgiftsorienterat uppdrag. Ett exempel på en mycket angelägen och aktuell fråga som en arbetsgrupp har tagit sig an är revideringen av NPF-rutinen (Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar). En grupp bestående av representanter från regionen och kommunerna arbetar med frågan och resultatet presenteras hösten 2022. En annan viktig fråga som är aktuell är samverkan kring barn som vårdas utanför det egna hemmet.

Inom ramen för Statsbidrag psykisk hälsa och suicidprevention finns länsgemensamma medel i syfte att stärka samverkan kring psykisk ohälsa samt främjandet av psykisk hälsa. Medel ansöks enligt fastställt förfarande och en särskild beredningsgrupp med representation från både region och kommun bereder varje ansökan inför beslut i LSG. LSG tog under 2022 beslut om att medlen i första hand ska gå till projekt i samverkan mellan olika huvudmän. Endast i undantagsfall beviljas medel till samverkan inom en huvudmans

Annelie Bygdén

ansvarsområde och då om det kan vara av intresse för hela länet eller fler i länet att stötta ett sådant projekt. Medlen riktar sig till insatser för alla åldersgrupper.

Länsamverkansgruppen har arbetat fram en gemensam framtidsbild för att möta de utmaningar som finns kring samverkan mellan många olika autonoma huvudmän. Framtidsbilden beskrivs närmare under kapitlet om nära vård.

Essence

Essence (Early Symptomatic Syndromes Eliciting Neurodevelopmental Clinical Examinations) är ett paraplybegrepp som refererar till hela gruppen av utvecklingsneurologiska eller neuropsykiatriska störningar under barndomen. Essence-teamet i Västerbotten består av psykologer, logoped, fysioterapeut och läkare från barn- och ungdomscentrum, BUP, logopedi, barnhälsovården samt en samordnare från barn- och ungdomshabiliteringen. Ett bredare införande har gjorts sedan 2020 men hela länet är ännu inte täckt. Sedan våren 2022 har en mindre resursförstärkning av psykolog skett. Samordnare finns nu sedan våren 2021 på 40% och finansieras av överenskommelsen statsbidrag för psykisk hälsa. Teamet tittar även på hur insatser ska kunna erbjudas.

Kontaktcenter barn och unga psykisk hälsa

Kontaktcenter barn och unga psykisk hälsa är en ny verksamhet som syftar till att alla barn och unga i Västerbotten på ett enkelt sätt ska få kontakt med vården för en jämlik bedömning och behandling samt få insatser i rätt tid på rätt vårdnivå. Kontaktcentret startades i samverkan mellan primärvård och BUP. Finansieringen av Kontaktcentret delas mellan länets samtliga 38 hälsocentraler och BUP.

Andel som får medicinsk bedömning inom 3 dagar har ökat från 30-40% till 70-80% efter Kontaktcenters införande. Utöver bedömning av behov och vårdnivå erbjuder Kontaktcenter sedan januari 2022 digitala grupper med föräldraskaputbildningar för vårdnadshavare till barn med oro/ångest, känslolastiga barn och för familjer som har en utmanande vardag. Utbildningarna erbjuds föräldrar i hela länet och är ett komplement till ordinarie behandling på hälsocentraler och sjukstugor. Efterfrågan har varit stor och mellan februari-juni hölls totalt 28 digitala föräldragrupper och deltagandet var totalt 178 föräldrar. Utvärderingar visar att föräldrarna som deltagit varit mycket nöjda över föräldrautbildningarna och att de fått bra hjälp att hantera sitt barns svårigheter.

De digitala föräldrautbildningarna planeras fortsätta under hela 2022, **men framtida satsning för 2023 är osäker då statsmedel ej kan ses som en långsiktig lösning för de 4 psykologtjänster som erbjuder föräldragrupperna. Det finns en stor potential i Kontaktcentrets verksamhet som är helt digital och når hela länet med likvärdig kompetens. Verksamheten skulle vara möjlig att utöka för ett större utbud för barn och unga med psykisk ohälsa tex med digitala grupper även för barn och unga, men det kräver i sin tur en långsiktig finansiering som inte finns idag.**

Ungdomsmottagningar/Ungdomshälsor.

Heltidsmottagningar finns idag i Umeå och Skellefteå. Dessa mottagningar är sedan drygt ett år tillbaka organiserade i en ny organisation "Primärvård länsuppdrag". Det innebär att verksamheternas kärnuppdrag och mandat i ungdomsfrågor har stärkts. Den nya organisationen innebär också att verksamheterna kan minska sin sårbarhet, öka sin tillgänglighet och stärka varandra. Huvudmannaskapet är regionalt och samverkan mellan

HSF stab Västerbotten gemensam

2022-08-29

HSN 653:5-2022

Annelie Bygdén

region och kommunens socialtjänst respektive skolans elevhälsa är avtalsreglerat enligt uppdrag och en systematisk samverkan är etablerad.

Mottagningarna i Umeå, Skellefteå, Lycksele, Vilhelmina samt den digitala mottagningen stärks med permanenta medel from 2023 medan de filialer som finns i Storuman och Vännäs fortsätter att finansieras fullt ut av hälsocentralernas ordinarie budget. Mottagningarna behöver till viss del omstart och samtliga deltidmottagningar bör under 2023 utforma en systematisk samverkan med kommunen.

Största satsningen from 2023 blir länets digitala mottagning. Mottagningen riktar sig till länets alla ungdomar oavsett bostadsort. Med en digital ungdomsmottagning kvalitetssäkras kompetens och resurser för länets alla unga. Utlagda tider bokas omedelbart och det är av största vikt för en jämlik hälsa att bemanningen säkras.

Familjecentraler

Idag finns totalt 14 Familjecentraler i länet. Det finns endast en i södra Lappland och den är belägen i Lycksele. Det finns fyra st i Skellefteå och övriga är belägna i Umeå med krans. En planering pågår för att etablera en Familjecentral i Boliden.

Tidiga insatser och samverkan med andra aktörer kring barn och ungas psykiska hälsa

Hälso- och sjukvårdsnämnden och andra nämnder/styrelser inom regioner samverkar tillsammans samt med andra huvudmän i viktiga frågor som ska främja barn och ungas psykiska hälsa. Nedan följer en kort redovisning av ett axplock av dem.

HLT:

HLT finns nu i länets alla 15 kommuner. I Skellefteå saknas HLT på vissa områden, men den styrgrupp som bildats för HLT i Skellefteå arbetar tillsammans med processledarna med en implementeringsplan för hela Skellefteå.

Sedan 2021 anordnas länsgemensamma HLT-konferenser och gemensamma samordnarträffar för länets alla HLT teamssamordnare. Det syftar bl.a till att HLT samverkan ska vara så likvärdigt som möjligt över länet samt att säkerställa likvärdig kompetens i teamen mm. Exempel på teman är bland annat "att samverka för våldsutsatta barn och deras föräldrar", BRIS utbildning om krisstöd med anledning av kriget i Ukraina och nu i höst har temat varit att främja närvaro i förskola och skola.

YAM

YAM genomförs kontinuerligt i fyra av länets kommuner (Sorsele, Storuman, Skellefteå och Umeå). Andra kommuner har visat intresse för programmet men har svårt att genomföra framför allt på grund av bristande finansiering. Region Västerbotten har en samordnande funktion genom att bland annat anordna återkommande nätverksträffar. I nuläget finns ingen ambition att YAM ska erbjudas i samtliga kommuner, detta utifrån att kommunerna har olika behov och möjlighet. En strävan är dock att alla elever i Västerbotten ska få ta del av insatser riktade mot psykisk hälsa. I två kommuner är det för närvarande oklart huruvida YAM kommer fortsätta genomföras. Anledningarna handlar om brist på personal, osäkerhet kring vilka effekter programmet ger och ekonomiska prioriteringar.

Annelie Bygdén

11-punktsprogram för barn- och ungdomars psykiska hälsa.

På uppdrag av regionfullmäktige har ett program för att främja barn och ungdomars psykiska hälsa tagits fram av en projektledare i regionen i dialog med representanter från Västerbottens kommuner. Insatsområdena i programmet är hälsofrämjande och förebyggande inom följande teman: *Hälsofrämjande arbete på strategisk och samhälllig nivå, universella hälsofrämjande och förebyggande insatser riktade till barn, ungdomar och vårdnadshavare i Västerbotten och tidig upptäckt och tidiga insatser.* Syftet är att ge en gemensam bild av vilka kommunala och regionala insatser som pågår och vilka insatser som bör utvecklas för att främja barn och ungdomars psykiska hälsa i Västerbotten. Programmet är ute på remiss.

Länsgemensam suicidpreventiv strategi

En strategi för det suicidpreventiva arbetet in Västerbotten har tagits fram av representanter för Region Västerbotten och nio av länets kommuner. Strategin riktar sig till hela befolkningen och inte specifikt till barn- och unga. Detta till trots så kommer implementeringen syfta till förbättrat suicidpreventivt arbete för barn och ungdomar, både vad gäller barn och ungdomar med egen risk för psykisk ohälsa och suicid men även barn och ungdomar som anhöriga och efterlevande.

Salut-satsningen

Region Västerbotten har sedan 2005 arbetat med *SALUT-satsningen*. Syftet med SALUT är att alla barn och ungdomar 0 – 18 år ska nås av hälsofrämjande insatser under hela uppväxten med början vid graviditeten. Insatserna sker i samverkan mellan mödra- och barnhälsovård, öppen förskola, förskola, grundskola, gymnasium, elev- och ungdomshälsa och folktandvården. Det som är på gång inom satsningen är:

- Arbete för att föra in frågor om våldutsatthet i elevhälsosamtalen.
- Kompetensutveckling för personal som möter små barn och deras familjer för att hålla samtal om hälsa och mående.
- Arbete för att bredare ge föräldraskapsstöd till blivande och nyblivna föräldrar bland annat genom digitalt föräldraskapsstöd.

Verksamhetsår 2021 – God och nära vård samt förebyggande folkhälsoarbete

Arbetet med omställningen mot Nära Vård pågår kontinuerligt både i det lilla och det stora. Arbetet med införande av patientkontrakt har intensifierats, en processledare har tillsatts och arbetet har progress även om det finns utmaningar att beakta. En särskilt tydlig utmaning är att regioner och kommuner inte har något gemensamt verktyg för att hantera patientplaner och kontrakt. Förhoppning finns att nya vårdinformationssystem ska underlätta informationsdelning. Inom våra tre respektive länsdelar har fallstudier genomförts och där nu den konsult som genomfört följeforskningen av fallstudierna fått i uppdrag att gå vidare med. Det handlar om att jobba vidare med former och implementering av mobila team som vårdnivå i Umeå, utveckla sjukstugornas roll i Nära Vårdarbetet i Södra Lappland och att utveckla och implementera en ny form för ledning och styrning för samverkansarbete i Skellefteå.

Den 20 oktober 2021 lanserades regionens nya digitala tjänst Hälsodigitalen. I Hälsodigitalen får patienten hjälp hela vägen. Det är enkelt och det sparar tid för invånaren som kan få hjälp utan att vardagspusslet blir lidande. Genom en webbapplikation kan patienter när som

Annelie Bygdén

helst under dygnet få rådgivning utifrån sina besvär och även erbjudas att chatta med vårdpersonal när tjänsten är bemannad. Den digitala tjänsten syftar till att öka tillgängligheten för patienter som söker kontakt med vården inom Region Västerbotten med ett effektivare patientflöde som leder till bättre nyttjande av vårdens resurser. Invånare ska snabbt få hjälp med att bedöma sina symtom och bli hänvisade till rätt vårdnivå. Det skapar också ökad delaktighet i sin vård, möjliggör minskat behov av resande samt mindre väntan i telefon eller i väntrum för patienten.

Inom kunskapsstyrningsarbetet riktas nu, utifrån nationell rekommendation, arbetet mot att implementera de personcentrerade, standardiserade vårdförloppen i verksamheten samt att hitta former för att utvärdera om vården verkligen blir mer effektiv och jämlik utifrån införandet.

Gällande det förebyggande folkhälsoarbetet så finns det genom beställningen definierade krav på hälsocentralernas förebyggande och hälsofrämjande arbete. För verksamhetsåret 2022 har ersättningsnivån för genomförda hälsoundersökningar enligt Västerbottensmodellen (som del av de förebyggande arbetet mot bla hjärt-kärlsjukdom) ökat men pga fortsatt belastning pga pandemin och dess följder med uppskjuten vård, bla uteblivna uppföljningar av våra kroniskt sjuka, har utfallet under året tyvärr inte ökad nämnvärt.